

Op een avond
ontwaart hij
op het balkon
een 'slanke,
allerliefste
jonkvrouw'

Ik dacht: ik
moet de auteur
van dit werk
een brief sturen

Meer en meer
kreeg ik het
gevoel dat het
niet goed is om
met ons
onvermogen te
koketteren

Antwerpen, juni 2005
Geachte heer Hans Christian Andersen,

Ik schrijf u vanuit een verre toekomst in verband met uw verhaal 'De schaduw'. De tekst werd me toegestuurd door een Deense vriendin omdat ik ervan gehoord had maar geen Nederlandse vertaling kon vinden. Toen ik het sprookje eindelijk in handen had, ben ik op een zonnige plek gaan zitten om het te lezen. Ik heb me met mijn rug naar de zon gekeerd zodat mijn schaduw over het papier viel. Dat leek me belangrijk; ik wist min of meer waar uw verhaal over ging.

U vertelt over een schrijver die naar een zuidelijk land gaat om er te werken. De man hoort wondermooie muziek vanuit het huurhuis vlak tegenover het zijne. Op een avond ontwaart hij op het balkon een „slanke, allerliefste jonkvrouw”. Bij wijze van grap vraagt hij aan zijn schaduw om naar binnen te gaan en uit te zoeken wie die vrouw is. Maar de schaduw neemt de opdracht ernstig en keert de volgende ochtend, bij het eerste zonlicht, niet weer.

Jaren gaan voorbij. De schrijver gaat terug naar het Noorden. Op een dag klopt er iemand aan. Het is de schaduw. Hij is rijk geworden, draagt mooie kleren en rinkelende juwelen. Hij is zo op een mens gaan lijken dat niemand hem nog voor een schaduw aanziet. De schrijver laat hem binnen en ze praten.

Een vraag waar de schrijver natuurlijk graag een antwoord op wil is: wie was nu die vrouw in het huurhuis? De schaduw vertelt. De vrouw die hij daar ontmoette was de mooiste van allemaal: de poëzie. Haar huis heeft hij niet betreden, alleen het voorportaal. Dankzij haar heeft hij alles gezien en weet hij alles. Zij heeft van hem een mens gemaakt. Nu is hij vermogend en slim, de wereld ligt aan zijn voeten.

De schrijver, echter, heeft vooral tegenspoed gekend. Hij schreef over het ware en het goede en het schone, maar er was niemand die het wilde horen. Hij is wanhopig en neerslachtig.

De schaduw stelt voor dat ze samen terug naar het Zuiden gaan, maar op voorwaarde dat hij de „meester” mag zijn, en de schrijver zich gedraagt als zijn schaduw. Hij vraagt de schrijver hem niet te tutoyeren, dat herinnert hem te veel aan zijn onderdanige positie van vroeger. Als de schrijver zich als een goede schaduw gedraagt, wordt alles voor hem betaald.

„Dit is toch niet normaal,” vindt de schrijver.

„Maar zo is de wereld nu eenmaal,” antwoordt de schaduw.

De houding van de schaduw tegenover de schrijver wordt steeds neerbuigender. De schaduw ontmoet een vrouw die met hem wil trouwen. Ze is koningsdochter en wil van de schaduw een koning maken. De schrijver vindt het verschrikkelijk om een natie zo te bedriegen, maar de schaduw laat hem voor hij iets kan ondernemen de gevangenis in gooien. Wanneer kort daarna de bruiloftsklokken luiden hoort de schrijver ze niet; hij is al van het leven beroofd.

Wat een vreemd verhaal, beste heer Andersen. Wat volstrekt verbluffend. De zon in mijn tuin ging onder, ik las de vertelling opnieuw en opnieuw, en nog kon ik mijn gedachten erover niet afronden. Het is iets wat me wel meer overkomt met een tekst die me bevalt.

Ik dacht: ik moet de auteur van dit werk een brief sturen. Ik moet hem vragen wat hij met dit verhaal heeft bedoeld. De schaduw van een schrijver komt in aanraking met de poëzie, en wordt een schurk, een

HET BALKON

OVER HET 'NUT' VAN DE KUNST

BRIEF AAN HANS CHRISTIAN ANDERSEN

Jeugdauteur Anne Provoost is ambassadeur van het Hans Christian Andersenjaar. In een brief aan de Deense schrijver roept ze op om een einde te maken aan de oneindige zelfrelativering van de kunst. Het lijkt wel alsof we van de literatuur een keizer maken die a priori roept: 'Ik ben naakt'. Kunst is een werk van openbaar nut, stelt Provoost.

ANNE PROVOOST

© Gert Dooreman

kannibaal die zijn baasje verslindt? Hoe komt het dat de ontmoeting met de poëzie de schaduw van een schrijver perverteert? Is in uw verhaal de schaduw de reflectie, de spiegeling, de be-spiegeling op de literatuur? Betekent het feit dat de schaduw niet verder kwam dan het voorportaal dat hij alleen kennismakte met het uiterlijk van de poëzie, haar vorm, zonder oog te hebben voor het feit dat ze ook een inhoudelijk

aspect heeft, dat evengoed aandacht verdient? Als dat zo is, dan is dit een profetisch verhaal. Het is ontstaan in 1846, toen u een hete zomer in Napels doorbracht. We zijn vele jaren verder, en de verhouding tussen de verhalende kunst en de reflectie erop is in een problematisch stadium beland.

Beste heer Andersen, u leefde in een tijd waarin men nog geloofde in het opvoed-